

Řešení soukromoprávních sporů v mezinárodním obchodě Základní přehled

**Radovan Malachta
15.11.2023**

Úvodní příklad

Společnost K.Květiny, s.r.o. (sídlo a místo podnikání v ČR) zakoupila od společnosti B.Bloem (sídlo a místo podnikání v Nizozemí) 1800 ks řezaných květin (mix růží, tulipánů a karafiátů). Smlouva byla uzavřena v roce 2022 s doložkou DDP Veveří 60 Brno INCOTERMS 2020 srpen 2021 FIX. Kupní cena placena na účet banky nizozemské společnosti vedeného u Rabobank na adrese, a to do 3 dní od dodání zboží. Nizozemská společnost dodala květiny, z nichž některé z nich byly zvadlé. Česká společnost nezaplatila kupní cenu. Mezi stranami vznikl spor, který nemohly smírně vyřešit (dohodou). Nizozemská společnost se rozhodla podat žalobu na českou společnost.

Způsoby řešení soukromoprávních sporů v mezinárodním obchodě

Obecné soudy

Rozhodčí soudy

ADR = alternative dispute resolution

Obecné soudy – základní pojmy

- **soud** = orgán veřejné moci
- **pravomoc** = souhrn oprávnění obecných soudů jednat a rozhodovat v určitých věcech zákonem stanovených
 - soudy civilní, trestní, správní, Ústavní soud
- **příslušnost** = určuje konkrétní soud, který bude věc projednávat a rozhodovat o ní – věcná, místní, funkční
 - věcná: v ČR – okresní soud, krajský soud, vrchní soud, Nejvyšší soud
 - místní: soud dle místa (hlediska)
 - funkční: který soud rozhoduje o opravných prostředcích
- **žaloba, žalobce, žalovaný**
- **mezinárodní pravomoc/příslušnost**

„Veškeré spory vyplývající z této smlouvy budou řešeny u českých soudů.“

Rozhodčí soudy, rozhodci – základní pojmy

- **rozhodčí soud** – není to orgán veřejné moci – nestátní instituce
- **rozhodce** – soukromá osoba
- základem je **rozhodčí smlouva (rozhodčí doložka)** – strany dobrovolně projeví vůli, aby jejich spor byl řešen v rozhodčím řízení (a nikoliv před obecnými soudy)
- **arbitráž** = synonymum pro rozhodčí řízení
- stálé rozhodčí soudy vs. *ad hoc*

"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho řádu jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu."

"Spory vyplývající z této smlouvy nebo vznikající v souvislosti s ní budou řešeny v rozhodčím řízení, které se bude konat v České republice."

Co je společné?

- vydání **závazného** a **vykonatelného rozhodnutí**
 - soudní rozhodnutí
 - rozhodčí nález
- povinná strana plní dobrovolně – pak OK
- neplní dobrovolně – pak je nucený výkon (exekuce)

Základní rozdíly

Obecné soudy

- víceinstanční řízení (lze využít opravné prostředky x výjimky)
- veřejnost jednání
- obvykle řízení trvá déle
- ??? vyšší náklady řízení ???
- soudce – právní vzdělání
- menší autonomie vůle stran
- uznání a výkon v jiné zemi
- soudce – širší pravomoc (má donucovací pravomoc, vydává procesní rozhodnutí typu předběžná opatření, předvolání svědků atd.)

Rozhodčí soudy

- jednoinstanční řízení (nejsou opravné prostředky x výjimky)
- neveřejnost jednání
- obvykle řízení trvá kratší dobu
- ??? nižší náklady řízení ???
- rozhodce – nemusí mít právní vzděl.
- širší autonomie vůle stran
- snazší uznání a výkon v jiné zemi
- rozhodce – nemá pravomoc uvedenou nalevo

Náklady

- kalkulačky/tabulky stálých rozhodčích soudů
- Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
 - <https://www.soud.cz/>
- International Chamber of Commerce
 - <https://iccwbo.org/>

Můžete být rozhodcem i Vy?

- podle českého práva - § 4 zákona o rozhodčím řízení
- *„Rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý, bezúhonný a plně svéprávný, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.“*
- vs. podmínky na soudce podle českého práva

Které spory lze řešit v rozhodčím řízení?

- podle českého práva (zákon o rozhodčím řízení)
 - majetkové spory
 - o nichž lze uzavřít smír
 - jinak by byla dána pravomoc obecných soudů
 - vyloučené otázky, zejména nelze spotřebitelské spory!

ilustrační z google obrázků

Právní úprava rozhodčího řízení

– Vnitrostátní prameny:

- zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- zákon č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém

– Unijní prameny:

- nemáme

– Mezinárodní smlouvy:

- Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (tzv. Newyorská Úmluva 1958)
- Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži
- dvoustranné mezinárodní smlouvy o právní pomoci
- další úmluvy pro mezinárodní investiční arbitráže

Další způsoby řešení sporů – ADR

- konciliace, mediace
 - výsledkem je dohoda, která ale není závazným rozhodnutím
- mini-trial
- technické expertízy
- med-arb (mediation-arbitration)
- medaloa (last offer arbitration)

snaha o smír

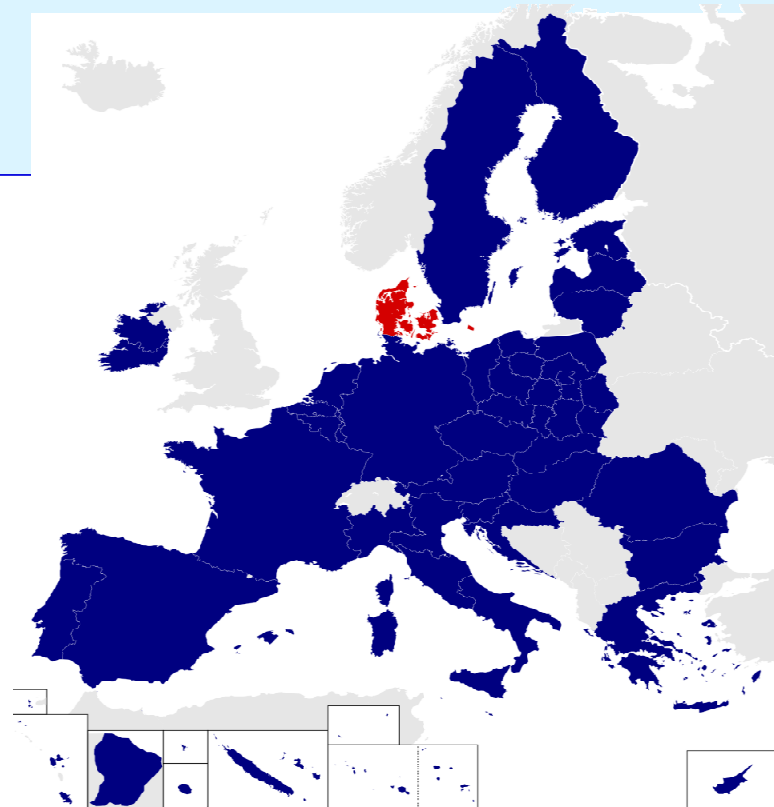
**Určení mezinárodní příslušnosti/pravomoci:
Základní přehled pravidel Nařízení Brusel I bis
(jen pro obecné soudy)**

Nařízení Brusel I bis

- nařízení EU
 - obecná působnost
 - závazné v celém rozsahu
 - přímo použitelné ve všech členských státech EU
- slouží k určení mezinárodní příslušnosti a pravomoci obecných soudů
- **KAM** podat žalobu? **Ke kterému soudu (státu)** v rámci EU?

Kde lze nařízení Brusel I bis použít?

- před soudy členských států EU
- tzv. územní působnost

Od kdy lze nařízení Brusel I bis použít?

- žaloba musí být podána = soudní řízení musí být zahájeno po 10.1.2015
- tzv. časová působnost

Na co lze nařízení Brusel I bis použít?

- věci občanské a obchodní
- tzv. věcná působnost

Na koho lze nařízení Brusel I bis použít?

- žalovaný má bydliště v členském státě EU
- existují výjimky
- tzv. osobní působnost

Struktura příslušnosti – základní přehled

	TYP PŘÍSLUŠNOSTI	ČLÁNEK BRUSEL I BIS	APLIKACE
1.	VÝLUČNÁ	24	PŘEDNOST PŘEDE VŠEMI (proto ji zkoumám jako první)
2.	DOHODNUTÁ - PROROGACE (DOHODNUTÁ MLČKY)	25 26	KROMĚ VÝLUČNÉ PŘEDNOST PŘEDE VŠEMI OMEZENÍ PROROGACE U SPECIÁLNÍ PŘÍSL.
3.	SPECIÁLNÍ	10-23	NENÍ-LI DÁNA VÝLUČNÁ ČI PROROGACE
4.	ZÁKLADNÍ (OBEČNÁ)	4	
5.	ALTERNATIVNÍ	7 (8)	JEN TEHDY, JE-LI DÁNA OBEČNÁ

Výlučná příslušnost – článek 24

- má přednost přede všemi ostatními typy příslušností
- z hlediska mezinárodního obchodu především
 - věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí
 - založení, nulita nebo zrušení společností nebo jiných právnických osob nebo sdružení fyzických nebo právnických osob nebo platnost usnesení jejich orgánů
 - pro řízení, jejichž předmětem je zápis nebo platnost patentů, ochranných známek a průmyslových vzorů nebo jiných podobných práv
 -

Dohodnutá příslušnost – článek 25

- tzv. **prorogace** = strany se dohodnou, které obecné soudy jsou příslušné = **volba soudu**
- nejčastěji jako doložka ve smlouvě
- lze se dohodnout **jen na soudy členských států EU**
- nelze, pokud je případ výlučné příslušnosti

„Veškeré spory z této smlouvy budou řešeny u českých soudů.“

„Příslušné k řešení sporů vyplývajících z této smlouvy jsou německé soudy.“

Speciální příslušnost – články 10 až 23

- pro náš předmět nezajímavé
- pravidla pro spotřebitelské, pracovní a pojistné smlouvy

Základní (obecná) příslušnost – článek 4

- **bydliště žalovaného** v členském státě EU
- jen tehdy, není-li dána výlučná, dohodnutá či speciální příslušnost
- bydliště fyzických osob
- bydliště právnických osob
 - sídlo, ústředí, hlavní provozovna

Alternativní příslušnost – článek 7

- jen tehdy, je-li dána obecná příslušnost
- žalobce si může vybrat alternativně vedle obecné příslušnosti (proto je alternativní)
- pro náš předmět je zajímavý článek 7 odst. 1
 - pro kupní smlouvy (či smlouvy o poskytování služeb) – článek 7/1 písmeno b) – v zásadě lze žalovat v **místě dodání zboží** (v místě poskytnutí služby)
 - pro jiné smluvní typy či i pro kupní smlouvy, pokud je ujednáno něco jiného pro závazek, o který se jedná – čl. 7/1 písmeno a) – lze žalovat v místě plnění
 - *poznámka: Pravidla jsou složitější, zde jen základní přehled*

Příklad I

Společnost A (prodávající) se sídlem a místem podnikání v Dijonu, Francie, a společnost B (kupující) se sídlem a místem podnikání v Brně uzavřely v lednu 2023 smlouvu o pravidelných dodávkách dijonské hořčice. Smlouva obsahovala tuto doložku:

1. Veškeré spory vyplývající z této smlouvy budou řešeny u francouzských soudů.

Kupující nezaplatil kupní cenu. Poradte prodávajícímu, kde (u jakých soudů) může zahájit řízení.

Příklad II

Společnost A (prodávající) se sídlem a místem podnikání v Dijonu, Francie, a společnost B (kupující) se sídlem a místem podnikání v Brně uzavřely v lednu 2023 smlouvu o pravidelných dodávkách dijonské hořčice. Smlouva obsahovala tuto doložku:

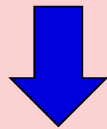
1. DDP Grmelova 9 Brno INCOTERMS 2020

Prodávající nedodal zboží včas a odmítá jej dodat i po výzvě. Poradte kupujícímu, kde (u jakých soudů) může zahájit řízení.

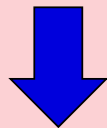

Příklad II - řešení

- není případ výlučné příslušnosti, není zde sjednána stranami volba soudu, není případ speciální příslušnosti

- obecná příslušnost – bydliště žalovaného v členském státě EU

- je-li dána obecná, můžu určit alternativní příslušnost – u kupní smlouvy místo dodání zboží v členském státě EU

Příklad III

Společnost A (prodávající) se sídlem a místem podnikání v Dijonu, Francie, a společnost B (kupující) se sídlem a místem podnikání v Brně uzavřely v lednu 2023 smlouvu o pravidelných dodávkách dijonské hořčice. Smlouva obsahovala tuto doložku: *„DDP Grmelova 9 Brno INCOTERMS 2020.“* *„Zboží bude placeno: 50 % z kupní ceny do 5 pracovních dnů od potvrzení objednávky, 50 % z kupní ceny do 5 pracovních dnů od dodání zboží, a to převodem na účet prodávajícího vedený u banky Sociétés Générale SA, pobočka Bd Mansart 15, Dijon.“*

Kupující nezaplatil kupní cenu včas a odmítá ji zaplatit i po výzvě. Poradte prodávajícímu, kde (u jakých soudů) může zahájit řízení.

Příklad IV

Pivovar Lucky Bastard (prodávající) se sídlem v Brně/ČR a společnost SP se sídlem v Barceloně/Španělsko (kupující) uzavřeli v říjnu 2023 smlouvu o dodávce lahvových piv Blond 11°. Podle této smlouvy mělo být zboží dodáváno do skladu kupujícího v Barceloně. Prodávající dodal vadné zboží (pivo obsahovalo plíseň), kupující chce žalovat prodávajícího, protože prodávající na výzvy kupujícího nereaguje. Určete sudiště podle nařízení Brusel I bis.

Příklad V

Společnost Car rental (sídlo a místo podnikání Praha, ČR) uzavřela jako prodávající smlouvu se společností Blue car (sídlo a místo podnikání Bratislava, Slovensko) v dubnu 2023, ohledně dodávky brzdného mechanismu do předem určeného typu aut. Součástí smlouvy měla být dodávka také veškeré dokumentace, která se vztahuje ke zboží. Dodání zboží vč. dokumentů mělo být dle doložky FCA nádraží Veleslavín, Praha, cargo sklad, INCOTERMS 2020. Placeno mělo být na účet banky prodávajícího vedeného u Moneta Money Bank, a. s., IBAN CZ650800000019200015710, Vyskočilova 1a, Praha. Určete:

- a) kde kupující bude žalovat, pokud prodávající nedodá řádně dokumentaci ke zboží;
- b) kde prodávající bude žalovat, pokud kupující nezaplatí kupní cenu.
- c) jak by se změnila odpověď, kdyby součástí smlouvy byla doložka ve znění: *"Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho řádu jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu."*

Příklad VI

Chcete rozšířit své podnikání za hranice (jste společnost založená podle českého práva se sídlem a místem podnikání v Brně). Rozhodnete se proniknout na cizí trh, prvně „na zkoušku do Rakouska.“ Za tímto účelem se rozhodnete pronajmout kanceláře ve Vídni od společnosti die Miete, GmbH (sídlo a místo podnikání ve Vídni). Kanceláře však neodpovídají sjednané nájemné smlouvě (chybí klimatizace, úklid není prováděn denně, WiFi často vypadává). Požadujete slevu z nájemného, na což nechce rakouský pronajímatel přistoupit.

Určete, kde budete žalovat (u jakých soudů).

Pro pokročilé: Změnila by se odpověď, kdyby nájemní smlouva obsahovala doložku: *„Veškeré spory vyplývající z této smlouvy budou řešeny u českých soudů?“*

Další právní předpisy – obecné soudy

– pokud není splněna působnost nařízení Brusel I bis, mohou se aplikovat:

a) mezinárodní smlouvy /mnohostranné, dvoustranné/

- a) Luganská úmluva (EU, Dánsko, Island, Norsko, Švýcarsko)
- b) Haagská úmluva o dohodách o volbě soudu
- c) Dvoustranné mezinárodní smlouvy, které má ČR (Slovensko) uzavřeny s jinými státy

b) vnitrostátní právní předpisy

- a) v ČR – zákon o mezinárodním právu soukromém

Nařízení Brusel I bis

- určí stát, v některých případech i konkrétní místo ve státě, kde se budeme soudit
- neurčí však, zda bude příslušný okresní, krajský, Nejvyšší soud
- to určí vnitrostátní předpisy – v ČR: občanský soudní řád

MUNI
LAW

DĚKUJI ZA POZORNOST

malachta@mail.muni.cz